

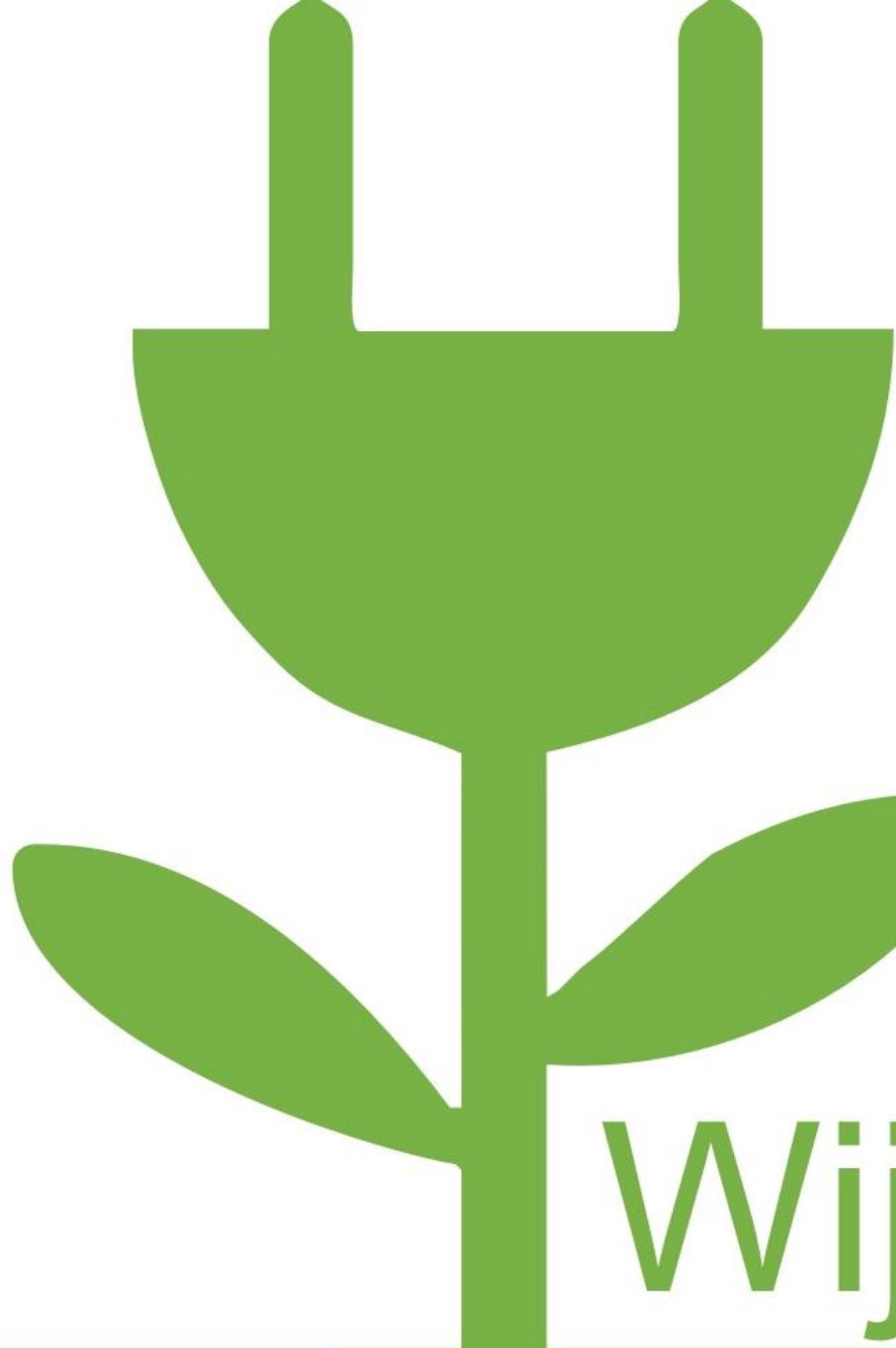
**Bewoners
maken
het Gooi**

Lokale democratie in ontwikkeling

Hoe organiseren
bewoners
de energietransitie?

Programma

- Welkom - wethouder Joost Boermans
- Inleiding: De energiecoöperatie
Wijdemeren als casus - Anne-Marie
Poorthuis
- Inleiding: Energie Verbonden in het
Gooi - Aernoud Olde
- Inleiding: Landelijke samenwerking
(coöperatie Hoom / Energie Samen) -
Josje Fens
- Pauze
- Tafelgesprekken
- Korte impressie van de tafels
- Inleiding: Participeren in het
Klimaatakkoord - Siward
Zomer
- Vragen en afronding
- Slotwoord - wethouder Joost
Boermans
- Drankje

Energie

Coöperatie

Wijdemeren

Steun de energietransitie

Ambitie om met alle inwoners (inclusief ondernemers, scholen, organisaties en overheid) een bijdrage te leveren aan energietransitie Wijdemeren

Drie pijlers

Energiebewustzijn

Gezamenlijk besef en
dragen energietransitie

Energiebesparing en warmtetransitie

Wat kun je zelf doen
Wat met je buurt
Wat met gemeente

Energieopwekking

Op je eigen dak
Via collectieve daken en parken

Hoe bereiken we medebewoners?

Hoe versterken we elkaar als bewoners?

Hoe benutten we de deskundigheid van de lokale samenleving?

Wat bouwen we op aan organisatie?

Hoe dragen we zorg voor kwaliteit?

- Informatiebijeenkomsten
- Inloopsprekuren
- Dorpsgesprekken in de kernen
- Energiecoachgesprekken thuis
- Energieplanbijeenkomsten
- Straatgesprekken via ambassadeurs
- Straatprojecten
- Voorbeeldhuizen en interviews
- Participaties collectieve opwekking
- Energielessen
- Creatief inspelen op de uitdaging
- Website

Team energiecoöperatie

- Energiecoaches
- Projectleider energieopwekking
- Begeleiders energieplanbijeenkomsten
- Straatambassadeurs
- Straatprojectleiders
- Communicatie, marketing, interviews
- Bureauteam (Econobis, boekhouding)
- Coördinator
- Wilt u ook meewerken?

Hoe bereiken we medebewoners?

Creatief inspelen op de uitdaging; van voorlopers tot achterblijvers

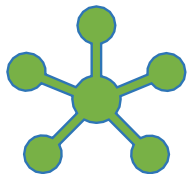
Hoe versterken we elkaar als bewoners?

Toerusten op de energietransitie en krachten bundelen

Hoe benutten we de deskundigheid van de lokale samenleving?

Platform van betaalde en onbetaalde deskundigheid; nieuwe banen, bedrijven, specialismen

Wat bouwen we op aan organisatie?

Schakel in de voortdurende interactie met overheid, bedrijven, organisaties en bewoners

Hoe dragen we zorg voor kwaliteit?

Van wereldwijd tot lokaal afstemmen en leren van doen, nieuwsgierig blijven naar elkaar.

De uitdaging aangaan om voorbeeld te zijn.

Regionale en landelijke samenwerking

Regionaal krachten bundelen voor de lokale energietransitie vanuit gebruikersperspectief

Krachten bundelen in 't Gooi

Wijdemeren - vrijdag 5 april 2019

<https://energieverbonden.nl/regionaal-ontwikkelcentrum/>

Aernoud Olde

@Aernoud / 06-1250.5498 / aernoud.olde@energieverbonden.nl

1. WIE

2. WAT

3. HOE

4. WAAROM

5. EN STRAKS?

1. WIE

Energiecoöperatie
Muiden i.o

Rem Com Gooise Meren

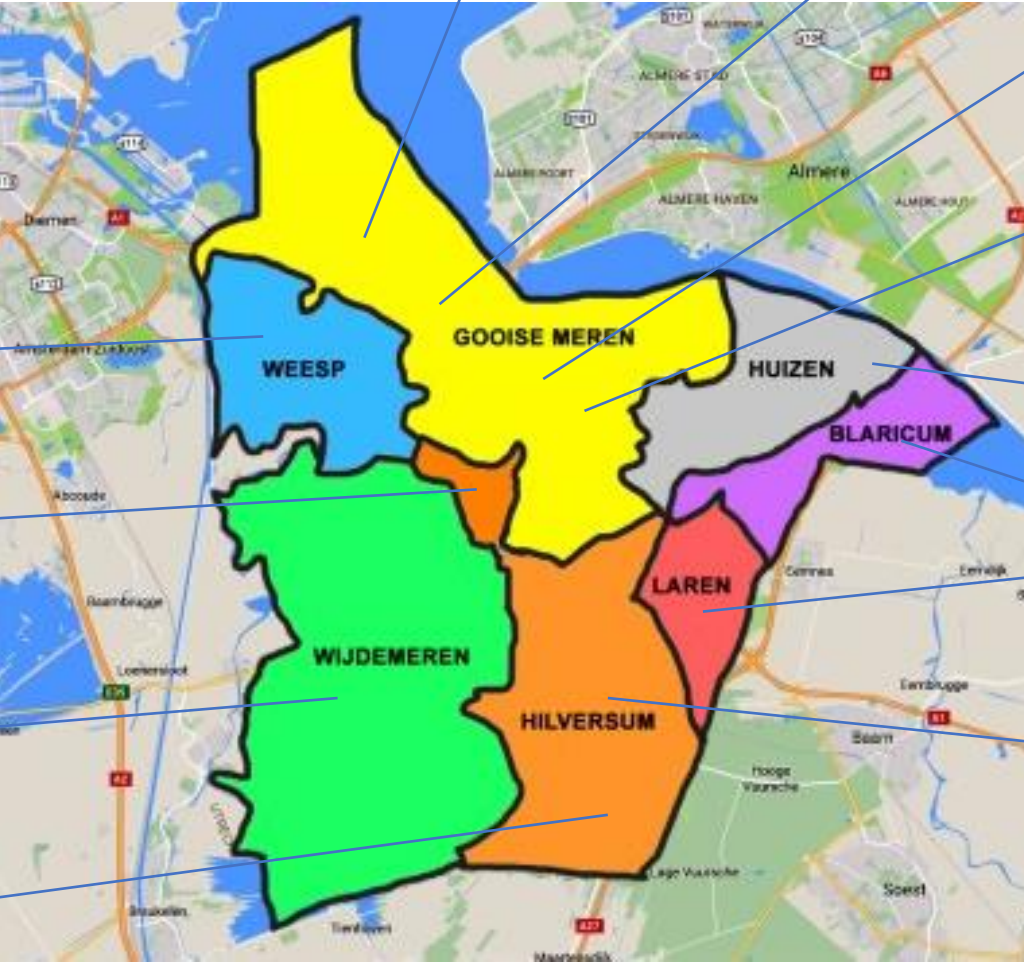
Watt Nu Gooise Meren

Samen, sneller,
duurzaam
Gooise Meren

HuizZon

De hut van Mie
Laren en Blaricum

HilverZon

Weesperzon

Bewonersinitiatief
Hilversumse Meent

Energiecoöperatie
Wijdemeren

HET

En daarbinnen tal van andere, nieuwe buurtinitiatieven

2a. WAT - hoofdlijnen

- SAMENWERKING

- KRACHTEN BUNDELEN

- TAKEN VERDELEN

2b. WAT – thema's

- A) Kennis uitwisselen en beschikbaar stellen
- B) Identiteit geven aan de energietransitie
 - * gebruikersperspectief
 - DE BEWONER ALS PARTNER, NIET ALS KLANT**
 - * participatie van/door bewoners faciliteren
- C) Diensten ontwikkelen tbv bewonersinitiatieven zoals energiecoöperaties en de energietransitie

2c. WAT - **praktisch**

**Praktische kennis over postcoderoosprojecten
en de aanleg van collectieve daken**

**Straat/buurtgesprekken + wijkaanpak
straat- en buurtgesprekken**

Energiecoach-trainingen organiseren

Kennis opbouwen voor/over coöperatieve energieloketten

... .. > nader te bepalen > warmtecoöp's? windmolens?

3. HOE

Samenwerking regio / landelijk

Regionale en landelijke samenwerking

Regionaal krachten bundelen voor de lokale energietransitie vanuit gebruikersperspectief

4. WAAROM

Vele perspectieven, waar een gemeenschappelijke kern in zit

Benadering mogelijk vanuit

- * vanuit ecologie
- * vanuit samenlevingsperspectief
- * vanuit economie

Zoals:

- 1- de wereld vraagt om een transitie naar circulair leven
- 2- schaarste van grondstoffen vraagt om verandering
- 3- we zijn verslaafd aan energie
- 4- we zijn verslaafd aan consumptie, de wal keert dit schip
- 5- bewoners voelen zich onvoldoende lid van een gemeenschap
- 6- de gemeente is teveel los komen te staan van de gemeenschap

4. WAAROM

7 uitgangspunten:

- 1- Kies altijd het gebruikersperspectief
- 2- Denk vanuit de lokale kernen (wijken of dorpen).
- 3- Bedenk dat niet alleen bewoners de gebruikers zijn, maar ook ondernemers, scholen, maatschappelijke organisaties en overheid zijn energiegebruiker
- 4- Laat de bewoners de energietransitie dragen, nodig ze uit als partner en niet als klant
- 5- Stuur vanuit de wijk en niet vanuit een bedrijf, ook al is dat nog zo deskundig
- 6- Organiseer je diensten en kennis regionaal of landelijk, maar laat lokaal bepalen wat en hoe deze diensten ingezet worden
- 7- Bundel de krachten

Met deze werkwijze kom je tot gedragen concepten en vorm je een netwerk. Daarmee kun je investeren in kwaliteit, beschikbaarheid en ontwikkeling.

En straks?

De eco's en andere partners transformeren in:

REGEV 2

Regionale Energie Gooi & Vechtstreek – nieuwe stijl

- een coöperatief dienstenbedrijf van de bewoners
- waarmee aan de bewoners diensten aangeboden worden
- met als doel dat de bewoner in staat is op coöperatieve wijze in de eigen energiebehoefte te voorzien

Hoom

Landelijke coöperatie
voor Energiebesparing.
Van en Voor lokaal.

Josje Fens

Inhoud

- › Aangenaam, wij zijn
- › De opgave
- › Wat cooperaties kunnen bieden
- › Meerwaarde (landelijke) samenwerking

Aangenaam

Jouw logo hier?

A map of the Netherlands is shown with various energy cooperative logos overlaid on different regions. A purple box with the text 'Jouw logo hier?' (Your logo here?) is positioned over the central part of the map, with a house icon containing a green arrow pointing upwards, suggesting a location for a new logo. The logos include:

- DE groene REGENTES**: A green sun icon.
- reggestroom**: A blue and green wave icon with the tagline 'daar krijg ik energie van'.
- LOCHEMENERGIE**: A blue and yellow circle icon with the tagline 'Je eigen energie'.
- Coöperatie BOMMELERWAAR**: A blue icon with various energy symbols.
- Energiek Schiedam**: A blue starburst icon.
- HilverZon**: An orange sun icon with the tagline 'duurzame energie voor heel Hilversum'.
- duurzaam (t)huis Twente**: A green house icon with a solar panel and a green arrow.
- ZutphenEnergie**: A blue and green circular icon with the tagline 'natuurlijk van dichtbij'.
- de A**: A green and white geometric icon.
- Energie Coöperatie Wijdmeren**: A green plug icon with a plant stem.
- drechtse stromen**: A green icon with a stylized 'S' and the tagline 'Een pure investering'.
- Coöperatie ValleiEnergie**: A blue and green icon with the tagline 'Samen Duurzaam'.
- energiekbaarn**: A blue and orange infinity-like icon with the tagline 'de duurzame energiecoöperatie'.
- BRES**: A green and white icon with the tagline 'Bredase Energie Coöperatie'.
- ENERGIEK ALPHEN AAN DEN RIJN**: A green house icon with a solar panel.
- DSBH**: A green square icon.
- Duurzaam Riel Goirle**: A green and blue icon with a house and a plant.
- NavioVolta**: A blue and green circular icon with the tagline 'daar krijg je energie van!'
- HET NIEUWE WONEN RIVIERENLAND**: A green and blue icon with house shapes.
- Nieuwe Lansinger Stroom**: A blue and green icon with a wind turbine, solar panel, and plug.
- 040 energie**: A green and yellow sun icon.
- Energie Verbonden In 't Gooi**: A circular icon with a rainbow gradient.
- COÖPERATIE DELTAWIND**: A blue and white icon with a wind turbine and the tagline 'DAAR KRIJG JE ENERGIE VAN'.

Aangenaam

Wij zijn...

- › Bijna 40 energiecoöperaties en lokale initiatieven die werken aan een duurzame regio/stad/dorp/wijk.
- › Wij hebben de wortels in de samenleving en staan naast de bewoner.
- › **Wij zijn verenigd in Cooperatie Hoom en bepalen samen de koers**

Aangenaam

Wij willen...

- versnelling brengen in energiebesparing. Wij geloven dat wij hierin een belangrijke rol spelen.
- bewoners mobiliseren, motiveren en begeleiden naar een energiezuinig, duurzaam en aardgasvrij huis.

De opgave

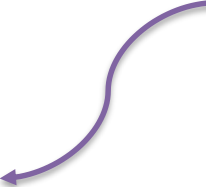
Energiebesparing taaiere opgave

- › Aanbod is gefragmenteerd, wisselende kwaliteit. Bovendien capaciteitstekort.
- › Voor veel bewoners niet haalbare/wenselijke investering.
- › Woningeigenaren zijn moeilijk te bewegen

Aardgasvrij 7,5 miljoen woningen aardgasvrij maken voor 2050 (2030). Wat een klus! Maar vergeet niet: energievraag omlaag brengen nu!

Waarde lokale aanpak

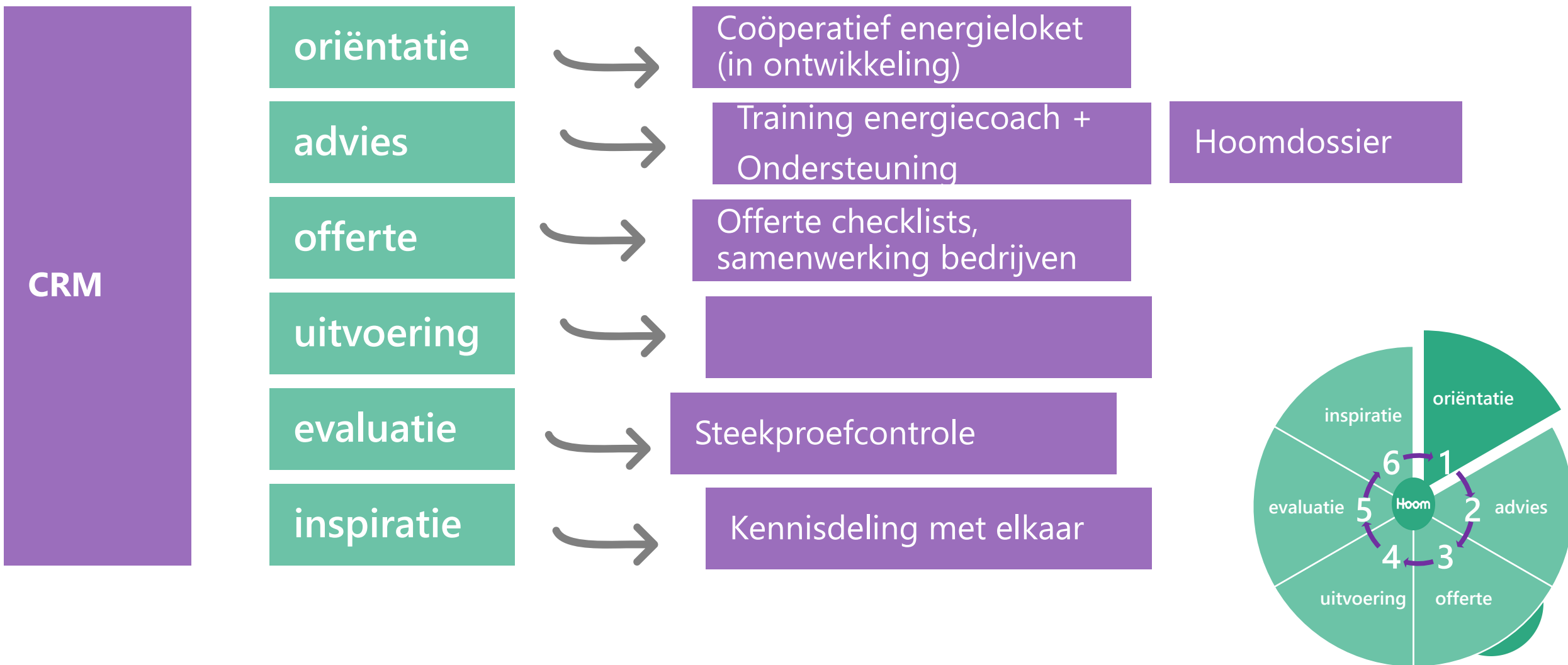
Lokale initiatieven/
coöperaties bij uitstek
geschikte partij!

Uitgangspunten

- › Onafhankelijk en vertrouwenspartij
- › Dichtbij (achter de voordeur komen)
- › Iedere bewoner een stapje verder helpen (eigen tempo)
- › Kwaliteit van advies en uitvoering is cruciaal voor versnelling
- › De bewonersreis centraal met begeleiding van a-tot-z

Aanbod van Hoom

Lokale Energiebesparingsaanpak Aardgasvrije wijken

- › werk aan een meerjarenplan en een structurele aanpak

Bewoner?

Lokale
coöperatie

Gemeente

Netbeheerder

Woning
corporatie

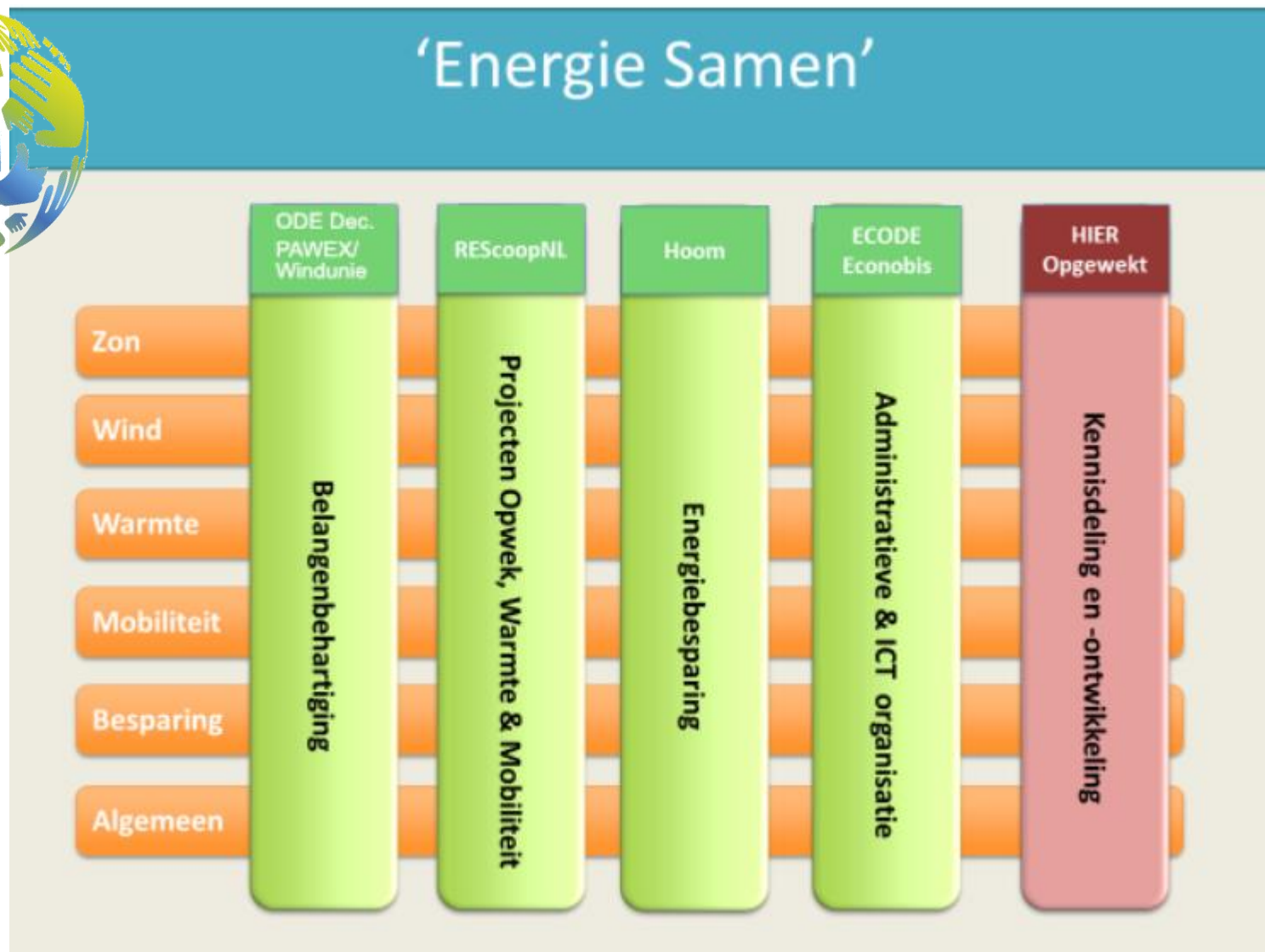
Hoom

Energie Samen

ENERGIE SAMEN

*De energietransitie,
dat zijn wij!*

*De energietransitie,
dat zijn wij!*

Landelijke representatie

Democratische borging

Kennisuitwisseling

Professionalisering sector

Vragen?

Landelijke coöperatie
voor Energiebesparing.
Van en Voor lokaal.

Neem contact met ons op..

✉ josje.fens@hoom.nl

info@hoom.nl

☎ 088 006 2099

💻 www.hoom.nl

We moeten van het gas af. Minder en bewuster energie gebruiken. Maar hoe? Overall in de regio leven initiatieven om je daarbij te helpen, opvallend vaak van toegewijde en deskundige inwoners. In Wijdmeren lopen ze voorop. Hun motto? 'Iedereen kan om, en het is nog goed betaalbaar ook.' Uitgangspunt? Een handleiding Energie voor dummies.

Zonnepanelen zijn inmiddels voor iedereen bereikbaar.

'Onderzoek zelf, iedereen is leek'

Zonnecollectoren zijn inmiddels een niet meer weg te denken factor als het gaat om zelf energie opwekken. Hoe snel het gaat met andere manieren om energie op te wekken zoals windenergie, aardwarmte en andere methoden die op ons af zullen komen is nog een vraag, maar intussen kan iedereen wel kijken hoe je slim omgaat met de beschikbare energie. Daarvoor zijn er tal van mogelijkheden, bedrukken de energiecoaches. „Begin in elk

geval met goed isoleren van je woning, dat is de basis. In een rijtjeshuis kom je voor een kleine duizend euro al een heel eind. Een investering die je in tien jaar terugverdient. Let ook op het dichten van kieren met goede tochtstrips. Vaak zijn ze ingedroogd, verhard en zelfs verkeerd geplaatst door de fabrikant. En weet, isoleren betekent ventileren”, aldus Pieter Knijf. „Ga op onderzoek uit, laat je goed voorlichten. Want eigenlijk is iedereen leek op dit gebied.”

Isolatiefolie voor onder de vloer bestaat uit meerdere lagen.

Ledlampen leveren snel wat op

De kosten gaan in energiebespaarland altijd voor de baat uit. Maar iets simpels als ledlampen aanschaffen kan al snel verschil maken. „Laat je ook hier goed informeren”, benadrukt Koedijker en Knijf. „Er zijn veel verschillende soorten ledlampen, en het licht daarvan hoeft helemaal niet koud en naargeestig te zijn.” Cruciaal daarbij is de 'k-waarde' van de lamp. „Hoe lager die is, hoe warmer het licht. Een waarde van 2200 kan dan net.” Overi-

gens kun je met ledlicht verder gaan dan alleen vervangen van lampen, hoe slim op zich ook. „Je hebt ook ledstrips, zoals wij hier in de keukens hebben”, legt Koedijker uit. „Ledlampen zijn tegenwoordig overal verkrijgbaar, en verdienen zichzelf binnen relatief korte tijd terug.” „Dat geldt minder voor vloerisolatie, die in de loop der jaren ook steeds beter is geworden, maar zelfs dat kun je binnen tien jaar terugverdienen”, benadrukt de energiecoaches.

Energiecoaches Pieter Knijf (li.) en Rob Koedijker in de keuken van laatstgenoemde, uiteraard met ledlicht en nagenoeg zonder gas.

FOTO STUDIO KASTERMANS/LEON DAKKUS

'Besparen is echt niet moeilijk'

Hans van Keken

Nederhorst den Berg * Besparen op energie is niet alleen noodzakelijk. Het loont ook, en vaker en meer dan we denken. Aldus energiecoaches Rob Koedijker (70) en Pieter Knijf (47). De twee maken deel uit van een snel groeiend legioen aan deskundigen die, na een korte opleiding binnen een professionele organisatie (zie kader rechts), gratis advies geven. Koedijker in Nederhorst en omgeving, Knijf vanuit zijn woonplaats Loosdrecht. Omdat we op termijn van het gas af

moeten en alternatieven dienen aan te boren. Die zijn er veel meer dan we vaak weten, stelt het tweetal. Bouwkundige Koedijker liep als energieprestatie-adviseur tien jaar geleden al voor de troepen uit, heeft zijn woning ook deels zelf laten aanpakken, Knijf laat zich omscholen naar dit vakgebied toe. Ze hebben een soort handboek, waarmee ze elke leek op weg kunnen helpen. „Zeg maar de basisdingen. Wat wel en niet loont.” Dat zonnepanelen op termijn geld kunnen opleveren, dat weet iedereen inmiddels wel zo'n beetje. Maar wat te denken van vloer-

en spouwmuurisolatie, ledlampen, vloer- en wandverwarming, zonverende beglazing, het dichten van kieren met tochtstrips en zorgen voor een goede ventilatie? Koedijker is met zijn huis inmiddels zo ver gevorderd dat de temperatuur 's morgens zelfs na een vriesnacht amper is gedaald. Maar goed, daarvoor heeft hij zijn eigen huis dan ook ingrijpend laten verbouwen. Zeventien mille heeft hij alleen al in energiemaatregelen geïnvesteerd. Een bedrag dat hij naar eigen zeggen in tien jaar terugverdient (deels door subsidie en btw-teruggave), waarna de kassa dus gaat rinkelen. Niet iedereen hoeft en

kan het zo ingrijpend ('ik zat nou eenmaal in die wereld'), maar besparen is voor iedereen bereikbaar, betoogt hij samen met 'collega' Knijf. „Veel mensen weten ook niet dat je een energiebespaarlening kunt afsluiten, 1,9% rente, voor tien jaar”, noemt hij als voorbeeld. „Waarbij je huis ook nog eens meer waard wordt.” Kritisch blijven, een goede adviseur inschakelen is belangrijk, stellen de twee. „Er wordt wat afgeroepen en beweerd, ook in de landelijke politiek”, met een knipoog richting Baudet. „Eigenlijk zijn er veel te weinig goed opgeleide vakmensen voor dit gebied.”

'Alsof iedereen adviezen heeft'

Adviseurs te over, in de wereld van energie besparen en opwekken. Maar lang niet iedereen in die technische wereld is goed geïnformeerd, stellen de Wijdmerse coaches. „Soms lijkt het wel of bijna iedereen je advies kan geven”, aldus een kritische Koedijker, als voormalig EPA-adviseur gepokt en gemazeld in de wereld van energieadvies. „Zo is de gemiddelde installateur van warmtesystemen onvoldoende op de hoogte van wat allemaal mogelijk is, helaas is er nog te weinig kennis en kunde. Pas een paar zijn er nu mee bezig, al verandert het snel.” Veel mensen die een cv hebben weten volgens Koedijker bijvoorbeeld niet dat ze naast hun ketel een hybride ketel kunnen zetten.

Een warmtepomp.

„Je kunt daar subsidie voor krijgen, waardoor je de aanschaf daarvan binnen tien jaar zeker hebt terugverdiend.”

Info: milieuentraal.nl, energiebespaarlening.nl, exasun.com, rvo.nl, warmtepompplein.nl

Duurzame Huizenroute

In Wijdmeren start morgen voor het eerst een Duurzame Week. Met onder meer de Duurzame Week. De energiezuinige woning van Rob Koedijker in Nederhorst (zie foto) is dinsdagmorgen te bekijken. Morgen een volledig energieneutrale in hetzelfde dorp, woensdag eentje met een warmtepomp. Morgen kun je op de gemeentewerf aan de Kwakel gratis compost krijgen en tegen inlevering van een tuintegel drie wilde planten plus bloemzaad. Maandagavond is er in Kortenhoeft een lezing over verduurzamen van monumenten. Woensdagmiddag Repaircafé in het Achterom (Kortenhoeft), donderdag speeddaten met een energiecoach in Bibliotheek Loosdrecht, 's avonds in Dirks Sportcafé Kor-

Veel glas aan de zonzijde. Te zien op de 'Duurzame huizenroute'.

tenhoeft een infoavond over zonnepanelen. Vrijdagmiddag komt de Energiecoöperatie Wijdmeren bijeen, 's avonds is er Duur-

zaamheidscafé in De Blinker en zaterdag Open dag op landgoed De Rading. www.wijdmeren.nl/duurzameweek

Motor achter energie-initiatieven, Kortenhoeftse Anne-Marie Poorthuis.

'Het verfrissende van kennis uit je buurt'

Kortenhoeft * „Er zit zoveel kennis en kunde bij mensen van om de hoek, vaak in je eigen straat. Dat moeten we veel vaker aanboren”, vindt Anne-Marie Poorthuis uit Kortenhoeft. Vandaar dat ze in 2017 het initiatief nam voor Energie Coöperatie Wijdmeren. En eerder dat jaar al het voortouw nam voor Energie Verbonden in het Gooi. Uitgangspunt: Elkaar helpen bij verstandig omgaan met energie, en als het even kan besparen op kosten. Dat gebeurt onder meer door inwoners te scholen tot vrijwillig energiecoach. Zij kunnen daarna advies geven, vaak heel praktisch. Over isolatie, gebruik van lampen, zonnepanelen. „Eigenlijk is het heel simpel wat we doen”, stelt Poorthuis. „We brengen deskundigheid bij elkaar, dat is alles.” Waarbij ze nadrukkelijk opmerkt dat er kwaliteit geboden wordt. „Te vaak denken mensen, het wordt door burgers gedaan, dus dan zal het wel niet veel soeps zijn.”

men een gesprekspartner geworden voor de gemeente. Datzelfde zie je ook in andere gemeenten.” Klinkt allemaal heel logisch, en dat is volgens Poorthuis juist de kracht. „Niks ingewikkeld geïdentificeerd, gewoon praktisch, met elkaar samen organiseren. Met Energie Verbonden, een samenwerkingsverband van coöperaties in het Gooi, zit in elke gemeente in de regio een contactpersoon. En hebben we samen een stem in het regionaal energietransitiecommissie. Allemaal bouwen we nu een lokaal netwerk. Huizen, Laren en Blaricum zijn in januari gestart, Muiden is nog in de voorbereidingsfase.” In sommige gemeenten zoals Hilversum (Hilverzon en HET) en Gooise Meren (Muiden en Wattenu) zijn er zelfs meer coöperaties. Baarn richt zich overigens op Eemland, Weesp op Amsterdam.

Platform

Het uitwisselingsplatform was ook bedoeld om bewoners en bedrijfsleven dicht bij elkaar te brengen. Wie nu interesse heeft in energie, kan van een coach thuis informatie krijgen over besparen en opwekken. En over de achtergronden ervan. Bewoners, vaak met een professionele achtergrond, nemen die taak op zich. „Offertes aanvragen moet je zelf doen, daar helpen we niet bij. Maar heb je offertes, dan zijn er weer bijeenkomsten waarop mensen die informatie met elkaar kunnen bespreken.” De coöperatie doet meer. Gewerkt wordt aan energielessen op scholen. Informatiepunten waar mensen kunnen binnenlopen, zoals de bië in Loosdrecht, thema-avonden. Ook wordt meegewerkt aan de eerste Duurzame Week in Wijdmeren, die zaterdag begint. En is er bijvoorbeeld het project voor zonnepanelen op het dak van De Fuik in Kortenhoeft.